

je benen stond, en daar stort je weer in; ik dacht dat je wonden geheeld waren, en je krabt ze weer open! Jij hebt voor je gezondheid wat geestelijke rust nodig. Jij zegt, onze tijd is het ongelukkigst. Dat is voor mij het oude liedje, ik weet dat je grootvader en vader hetzelfde gezegd hebben, en dat je zonen en kleinzonen het zullen herhalen. Het is een aangeboren menselijke eigenschap de blik scherp op de droevige momenten te richten, en aan de blijde voorbij te gaan. Zoals vliegen en andere insecten niet lang op gladder plekken blijven maar op ruwe oppervlakten gaan zitten, zo vliegen de gedachten van een klagerig persoon gemakkelijk aan de betere situaties voorbij, maar de slechte slaan zij niet over. Die worden in alle details doorgenomen, gedraaid en gekeerd en op ingenieuze wijze vergroot. Zoals minnaars altijd iets vinden waarom hun geliefde de mooiste is, zo ontdekken klagers altijd waarom hun verdriet het ergste is. Ja, wij verzinnen en fantaseren erop los en treuen niet alleen om wat zich voordoet, maar ook om wat nog komen zal. Wat is het voordeel van een dergelijke ingenieuze fantasie? Geen ander dan dat dikwijls de valse schaduw van een dreigend gevaar ons het evenwicht doet verliezen, zoals een stofwolk in de verte meermalen legerkorpsen uit hun kamp heeft gejaagd.

Hoofdstuk 21

Hetzelfde wordt op meer specifieke en exacte wijze weerlegd op grond van een vergelijking met rampen uit het verleden, allereerst met de oorlogen en de verbazingwekkende rampspoed der Joden

Lipsius, houd op met die banale jammerklachten en volg mij naar de vergelijking waar je zo dringend om vraagt. Het zal je hierdoor duidelijk worden dat zich vroeger iedere vorm van rampspoed niet alleen in gelijke maar in hogere mate voorgedaan heeft, en dat onze tijd eerder reden tot dankbaarheid dan tot klagen mag hebben. Je zegt, wij worden door oorlog gekweld. Wel? waren er vroeger dan geen oorlogen? Lipsius, die zijn ontstaan tegelijk met het ontstaan van de wereld en zullen pas met het eind van de wereld ophouden. Maar zij zijn misschien niet zo groot en verschrikkelijk geweest als de onze? Het omgekeerde is waar: al onze oorlogen zijn kinderspel en scherts (ik meen het serieus) vergeleken met die van vroeger. Ik weet

niet waar ik moet beginnen of eindigen, als ik mij eenmaal in de massa voorbeelden verdiep, maar wil je toch met mij een korte reis over de aardbol maken? Goed dan. Laten wij met Judea beginnen, dat wil zeggen met het heilige land en het volk van God. Ik sla over wat zij in Egypte en na hun vertrek uit Egypte doorstaan hebben, want dat is overgeleverd en gemakkelijk te vinden in de Heilige Schrift. Ik beperk mij tot het laatste hoofdstuk van hun geschiedenis, dat in hun ondergang resulteert. Ik zal de afzonderlijke gebeurtenissen stuk voor stuk registreren. In oorlog en burgertwist hebben zij in minder dan zeven jaar de volgende verliezen geleden:

Gedood:	
Te Jeruzalem, eerste keer, op bevel van Florus ..	630
Te Caesarea, van de inwoners, uit haat jegens volk en religie, op één moment	20.000
Te Scythopolis (een stad in Syrië)	13.000
Te Askelon in Palestina, van de inwoners aldaar	2.500
Te Ptolemaïs insgelijks	2.000
Te Alexandrië in Egypte, onder het bewind van Tiberius Alexander	50.000
Te Damascus	10.000
Bovengenoemde verliezen hebben zich voorgedaan tijdens volksoproer en pogroms; vervolgens zijn in een officiële en openlijke oorlog door de Romeinen gedood:	
Te Joppe na de inname door Caesius Florus	8.400
In het gebergte nabij Kabul	2.000
Bij Askelon in een veldslag	10.000
Bij Askelon in een hinderlaag	8.000
Te Aphaca, na de inname	15.000
Op de berg Gerizim	11.600
Te Jotapa, waar Josephus zelf ooggetuige was, ongeveer	20.000
Te Joppe, na de tweede inname, door verdrieling	4.200
Te Tarichaeae	6.500
Te Gamela, zowel gedood als door zelfmoord van de rotsen	9.000
(geen inwoner uit die stad is in leven gebleven, op twee vrouwen na, zusters)	
Te Gischala, na het opgeven van de stad zijn tijdens de vlucht afgemaakt	2.000